

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “กลยุทธ์การพัฒนางานข่าวในประเทศของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก” ผู้ศึกษาได้ใช้แนวความคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังต่อไปนี้

1. แนวคิดทฤษฎีการคัดเลือกและกรองข่าวสาร (Gatekeeper Theory)
2. ทฤษฎีภาวะผู้นำ PM
3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีการคัดเลือกและกรองข่าวสาร ของกาลตุงและรูจ (Galtung & Ruge)

ความสำคัญของแนวคิดนี้ คือ แสดงหน้าที่ของนายทวารหรือคนเฝ้าประตูในฐานะที่เป็นกระบวนการของการเลือกสรรอย่างชัดเจน โดยเน้นเรื่องของการคัดเลือกข่าวสารจากคุณค่าข่าว หรือเกณฑ์ต่าง ๆ ที่นำมาพิจารณาตัดสินใจว่า จะเลือกหรือไม่เลือกข่าวใดนั่นเอง (สุกัญญา บุรณเดชาชัย, 2550, น. 64)

แนวคิดนี้ยังแสดงให้เห็นอีกเรื่องหนึ่งว่า หากเปลี่ยนคนเฝ้าประตูคนหนึ่งไปเป็นอีกคนหนึ่งแล้ว เกณฑ์ในการตัดสินใจก็อาจเปลี่ยนตามไปด้วยเช่นกัน ดังนั้น เราจึงยังไม่มีเกณฑ์ที่แน่ชัดที่จะทำนายล่วงหน้าได้ว่าข่าวใดจะได้รับเลือกหรือไม่ เพราะขึ้นอยู่กับจินตนาการของคนเฝ้าประตูนั้น ๆ (สุกัญญา บุรณเดชาชัย, 2550, น. 64) ซึ่งปัจจัยข่าวต่าง ๆ อาจสรุปได้ดังนี้ (แมคเคवल และ วินดาหล, 2537, น. 174-175)

1. ช่วงเวลา เหตุการณ์อย่างหนึ่งที่จะเป็นสิ่งที่สังเกตได้มากขึ้น ถ้าการสังเกตของเหตุการณ์นั้น เหมาะแก่กำหนดเวลาของสื่อที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์อย่างหนึ่งได้เกิดขึ้นและสิ้นสุดลง ในเวลาสองสามชั่วโมงหรือน้อยกว่านั้นจะเหมาะสำหรับหนังสือพิมพ์รายวัน หรือรายการข่าววิทยุและโทรทัศน์ ส่วนเหตุการณ์ซับซ้อนซึ่งใช้เวลาคลี่คลายหลาย ๆ วัน จะเหมาะสำหรับหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ เหตุการณ์บางอย่างคลี่คลายไปช้ามากเกินไป แม้ว่าจะมีความสำคัญเพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจที่จะเป็นเหตุการณ์ที่จะมีคุณค่าเชิงข่าวได้อย่างแท้จริงสำหรับสื่อมวลชน

2. ความเข้มหรือคุณค่าของการเข้าสู่ระยะการรับรู้ได้ เหตุการณ์อย่างหนึ่งจะเป็นที่น่าสังเกตได้มากกว่า ถ้าเหตุการณ์นั้นเป็นเรื่องใหญ่ หรือระดับปกติของนัยสำคัญของเหตุการณ์นั้นที่ขึ้นอย่างฉับพลันทันที จนถึงขั้นดึงดูดความสนใจได้เป็นพิเศษ กรณีหลังนี้ใช้ได้กับเหตุการณ์เมื่อสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าระวังผลประโยชน์สาธารณะ ตัวอย่างเช่น เรื่องเกี่ยวกับรัฐบาลหรือการเงิน หรือความขัดแย้งที่ยืดเยื้อ เป็นต้น

3. ความชัดเจน การไม่มีกำกวม ยิ่งความหมายของเหตุการณ์เป็นที่สงสัยได้น้อยเพียงใด เหตุการณ์นั้นก็ยิ่งจะยิ่งเหมาะสมแก่การนำไปเสนอเป็นข่าว

4. ความใกล้ชิดทางวัฒนธรรม การตรงต่อความสนใจ ยิ่งเหตุการณ์ใกล้ชิดกับวัฒนธรรมและความสนใจของกลุ่มผู้รับสารที่ตั้งใจจะส่งสารไปถึงเพียงใด ก็ยิ่งจะทำให้โอกาสเลือกเสนอข่าวของเหตุการณ์นั้นมากยิ่งขึ้น

5. การสอดคล้องกัน เหตุการณ์ซึ่งเข้ากันกับความคาดหวังหรือความคิดรวบยอดบางประการ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนและมั่นคงแล้ว มักจะถูกเลือกไปเสนอเป็นข่าว มากกว่าเหตุการณ์ซึ่งไม่สอดคล้องกับความหวัง ตัวอย่างเช่น มีบางภูมิภาคของโลกซึ่งคาดไว้ว่าจะต้องมีความขัดแย้งกิจกรรมบางอย่างที่เกี่ยวข้องกันอยู่นั้นมีอันตราย ต่อกิจกรรมอื่น ๆ ที่พัวพันกับการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองเหล่านี้เป็นต้น

6. ความที่ไม่ได้คาดหวังไว้ ในบรรดาเหตุการณ์ต่าง ๆ ซึ่งมีความสอดคล้องเท่า ๆ กัน ตามความหมายในข้อ 5 เหตุการณ์ใดที่มีความผิดปกติมากกว่า และผิดความคาดหมายมากกว่า จะมีโอกาสถูกเลือกนำมาเสนอเป็นข่าวมากกว่า

7. ความต่อเนื่อง เมื่อเหตุการณ์หนึ่งถูกกำหนดไว้แล้วว่ามีคุณค่าเชิงข่าวจะมีแรงผลักดัน ซึ่งมีผลให้มีการตามสังเกตเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องตามมา

8. องค์ประกอบ เหตุการณ์ที่เป็นข่าวจะถูกเลือกมาตามสภาพที่เหตุการณ์นั้น ๆ เกิดขึ้นอันอยู่ในรูปซึ่งสมดุลกันเป็นส่วนรวม (ของหนังสือพิมพ์หรือของรายการข่าวในครั้งหนึ่ง ๆ) และเหตุการณ์บางอย่างจะถูกเลือกมาเพราะเหตุผลที่มีความขัดกัน

9. ค่านิยมทางสังคมและวัฒนธรรม ของสังคมที่รับสาร หรือของผู้เฝ้าประตู่ทั้งหลาย จะมีอิทธิพลต่อการเลือก ยิ่งกว่าและเหนือกว่าปัจจัยข่าวต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมด

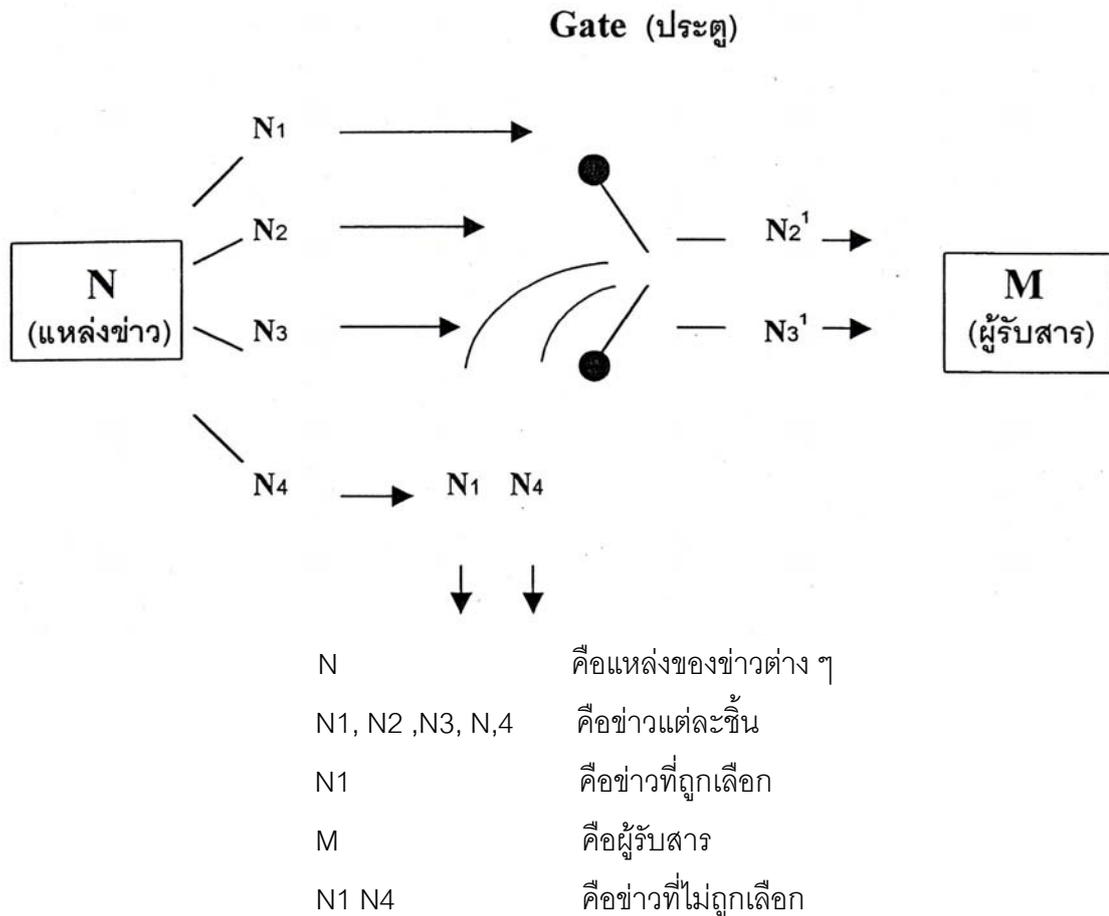
ทฤษฎีการคัดเลือกและกรองข่าวสาร เป็นผลมาจากการศึกษาของ Kurt Lewin (Lewin, 1947) นักจิตวิทยาสังคมชาวเยอรมัน โดยกระบวนการของการให้ความรู้จากการศึกษาของ Lewin นี้ให้เห็นว่าในกระบวนการทางสังคมแต่ละกระบวนการนั้น จะมีบุคคลผู้หนึ่งซึ่งอยู่ในฐานะสำคัญที่บุคคลโดยทั่วไปในสังคม จะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษ รวมถึงกระบวนการเดินทางของข่าวในระหว่างช่องทางการสื่อสารในกลุ่มสังคมด้วย ที่ถูกครอบงำโดยเกณฑ์บาง

ประการ หรือโดยผู้เฝ้าประตู (Gatekeeper) โดย Lewin ให้คำจำกัดความของคำว่า “ผู้เฝ้าประตู” ว่า บุคคลหรือกลุ่มบุคคล ซึ่งมีอำนาจที่จะตัดสินใจว่าชาวหนึ่ง ๆ ควรปล่อยให้ผ่านไป หรือระงับไม่ให้ผ่านไป ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำงานของประตู จะเท่ากับทำให้เกิดความเข้าใจในปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการตัดสินใจของผู้เฝ้าประตูด้วยการเปลี่ยนแปลงกระบวนการทางสังคม ก็จะหมายถึงการมีอิทธิพลหรือการแทนที่ผู้เฝ้าประตูนั่นเอง

นอกจากนั้น Lewin ยังได้อธิบายเพิ่มอีกว่า แรงกดดันภายในประตูแต่ละประตูของช่องทางที่ชาวสารไหลผ่านไปนั้น จะมีการเปลี่ยนแปลงค่อนข้างมาก และขึ้นอยู่กับผู้เฝ้าประตู และสถานการณ์ทั้งหมดภายในช่องทางนั้นด้วย กล่าวโดยสรุปแล้ว แนวคิดของ Lewin บุคคลบางคนมีสถานภาพ และอยู่ในตำแหน่งที่สามารถจะมีอิทธิพลต่อชนชาวที่จะไหลออกไปตามช่องทาง ชาวสารได้ดีกว่าบุคคลอื่น และบุคคลดังกล่าวก็อยู่ในตำแหน่งสังคม คือตำแหน่ง “ประตู” ซึ่งความเข้าใจระบบการทำงานของ “ประตู” ย่อมจะกลายเป็นความเข้าใจในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ “ผู้เฝ้าประตู” ด้วยเช่นกัน บุคลิกภาพของผู้เฝ้าประตู ชาวนับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งรวมทั้งสภาพแวดล้อม และบรรยากาศของแต่ละส่วนของประตูในช่องทางชาวสารด้วย

จากแนวคิดของ Lewin นี้เอง ต่อมาในปี ค.ศ. 1950 David Manning White (White, 1950) นักหนังสือพิมพ์ชาวอเมริกา ได้นำมาประยุกต์ใช้ในการศึกษาถึงบทบาทของบรรณาธิการข่าวโทรเลขของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นอเมริกันฉบับหนึ่ง ซึ่งการตัดสินใจของบรรณาธิการผู้นี้ในการคัดเลือกราวบางเรื่องทิ้งไปถูกมองว่าเป็นกิจกรรมการเฝ้าประตูที่มีนัยสำคัญมากที่สุด (คณิต เจริญสุข, 2547, น. 7) ซึ่งแบบจำลองที่ใช้เป็นหลักในงานชิ้นนี้อาจแสดงได้ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1
แบบจำลอง ผู้เฝ้าประตูของ ดี เอ็ม ไวท์ (1950)

ที่มา: การบริหารงานข่าวโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะเกณฑ์และกระบวนการคัดเลือกข่าวภาคหลัก
19.30 น. ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท (น. 8), โดย คณิต เจริญสุข,
2547, รายงานโครงการเฉพาะบุคคลปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์,
คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.

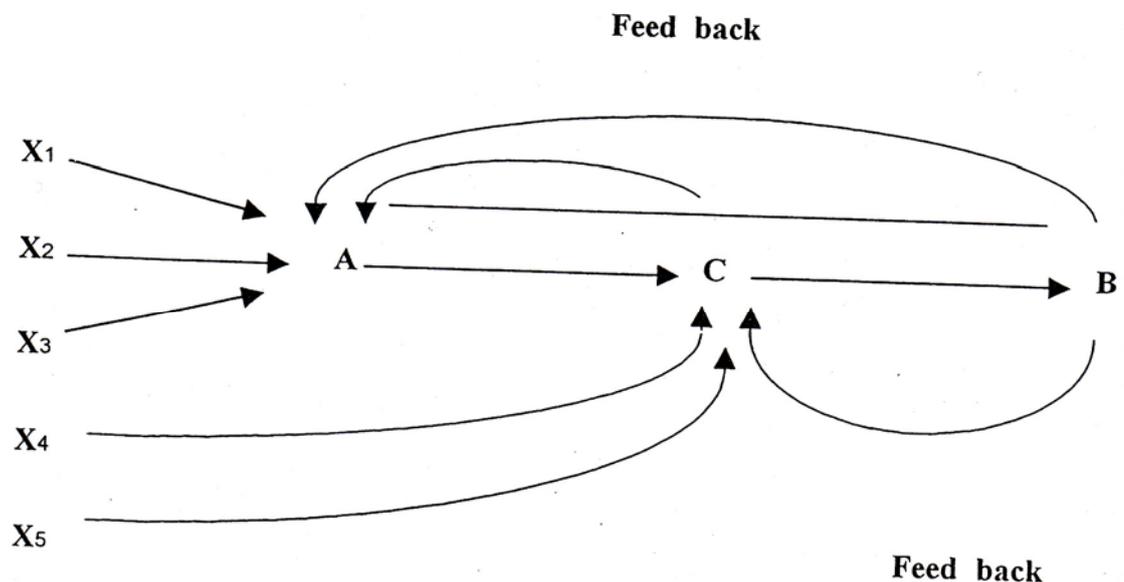
แบบจำลองนี้แสดงให้เห็นว่า จากต้นตอแหล่งข่าว จะมีข่าวสารมากมายหลายชิ้นส่ง
มายังสำนักงานหนังสือพิมพ์ หรือสถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ต่าง ๆ
บรรณาธิการข่าวจะทำหน้าที่คัดเลือกข่าวสารเพียงบางชิ้นเพื่อตีพิมพ์ หรือออกอากาศ ส่วนอีก
หลายชิ้นก็อาจจะถูกโยนทิ้งตระกร้า ข่าวสารที่ถูกคัดเลือกนี้จะถูกตัดแต่งให้เหมาะสมกับเวลา เนื้อที่
หรือลักษณะสื่อ เพื่อส่งไปยังผู้อ่าน ผู้ชมหรือผู้ฟัง

จากแบบจำลองของไวท์ ได้นำมาขยายให้กว้างขวางมากยิ่งขึ้น และได้ถูกนำมา วิพากษ์วิจารณ์ในงานระยะหลัง ๆ แม้ว่าแบบจำลองนี้จะทำหน้าที่เป็นหลักฐานสำหรับการวิจัย ที่สืบเนื่องต่อมาถึงกระบวนการเลือกสรรข่าวจากต้นฉบับของสำนักข่าว เมื่อกล่าวตามลำดับ กาลเวลา แบบจำลองนี้ถูกสืบทอดโดยแบบจำลองของ Westley and Maclean ซึ่งนอกจากจะจัด ได้ว่าเป็นแบบจำลองอย่างอื่นอีกหลายชนิด ก็อาจจัดได้ว่าเป็นแบบจำลองเฝ้าประตูด้วย และยังมี ลักษณะที่ออกจะเป็นการเน้นถึงบริบทของภาวะการเฝ้าประตูที่เกิดขึ้นด้วย

Westley and Maclean ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับผู้เฝ้าประตูมาสร้างเป็นแบบจำลอง สำหรับการวิจัยทางการสื่อสารมวลชน เรียกว่าแบบจำลอง ACBX ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อเหตุการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้น ผู้ส่งสารจะทำหน้าที่บอกกล่าวเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นให้แก่สื่อมวลชนหรือช่องสาร และ สื่อสารมวลชนจะทำหน้าที่เผยแพร่ต่อไปยังประชาชนผู้รับสารต่อไป (คณิต เจริญสุข, 2547, น. 9)

ภาพที่ 2.2

แบบจำลอง ทฤษฎีสื่อสารมวลชน ACBX

ที่มา: การบริหารงานข่าวโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะเกณฑ์และกระบวนการคัดเลือกข่าวภาคหลัก 19.30 น. ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสี ช่อง 3 อ.ส.ม.ท (น. 9), โดย คณิต เจริญสุข, 2547, รายงานโครงการเฉพาะบุคคลปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน.

จากแบบจำลองทฤษฎีสื่อสารมวลชน ACBX

X หมายถึง เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

A หมายถึง ผู้สื่อสาร อาจจะเป็นบุคคลหรือระบบสังคมก็ได้ ที่สามารถเลือกส่งข่าวสารอย่างมีจุดมุ่งหมายต่อประชาชน เป็นผู้รายงานเหตุการณ์ X

B หมายถึง ผู้รับสาร ซึ่งอาจจะเป็นคน ๆ เดียวหรือประชาชนทั้งหมด

C หมายถึง ช่องสาร ซึ่งในที่นี้หมายถึงสื่อมวลชน เพื่อทำหน้าที่รายงานเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นไปสู่ B

โดยทั่วไปแล้ว ผู้เฝ้าประตูดังกล่าวเป็นบุคคลผู้ซึ่งควบคุมการไหลของข่าวสาร บุคคลเหล่านี้จะเป็นผู้ตัดสินใจว่าข่าวสารอะไรควรส่งต่อไป และข่าวสารอะไรควรส่งไปช้าหน่อยหรือข่าวสารอะไรควรตัดออกไปทั้งหมด ซึ่งบุคคลผู้ทำหน้าที่เป็นผู้เฝ้าประตู จะยืนอยู่ระหว่างตัวข่าวสารและผู้รับสารจากสื่อสารมวลชน

สุกัญญา บุรณเดชาชัย (2550, น. 62) กล่าวว่า Gatekeeper ถูกนำมาใช้ครั้งแรกโดย Kurt Lewin ซึ่งได้อธิบายคำว่า Gatekeeper ว่า เหมือนกับบุคคลผู้ซึ่งควบคุมการส่งต่อของข่าวต่าง ๆ ไปยังช่องทางทั้งหลายของสื่อมวลชน

ผู้ทำหน้าที่ Gatekeeper ได้แก่ นักข่าว บรรณาธิการข่าว ผู้เขียน ผู้พิมพ์ นักวิจัย หัวหน้าหน่วยงานทางด้านสื่อสาร ผู้จัดการโฆษณา ประธาน ครู และพ่อแม่ เป็นต้น โดยทำหน้าที่ 3 ประการ คือ

1. จำกัด (limit) ข่าวสาร (information) ซึ่งเห็นว่าไม่จำเป็นหรือไม่สำคัญต่อผู้รับออกไปเสียก่อนที่จะเผยแพร่ออกไปยังผู้รับ

2. ขยาย (expand) ข่าวสาร ซึ่งเห็นว่ายังไม่ครบถ้วน เพียงพอ ไม่กระจ่างชัด หรือที่จำเป็นต้องเพิ่มเติมให้ผู้รับสารได้ข่าวสารที่มีความครบถ้วนยิ่งขึ้น โดยเพิ่มเติมให้อยู่ในขอบเขตของข่าวสารนั้น ๆ อาจเป็นข้อเท็จจริง (fact) ทศนคติ (attitude) หรือความเห็น (viewpoint)

3. เรียบเรียง (reorganize or reinterpret) ข่าวสารใหม่ให้เหมาะสมกับผู้รับสารหน้าที่ทั้ง 3 ประการนี้ “นายทวาร” ไม่จำเป็นต้องทำทุกอย่างเสมอไป ขึ้นอยู่กับความเหมาะสม ปัญหาก็คือว่า “นายทวาร” จะต้องใช้วิจารณญาณอย่างสุขุมในการตัดสินใจเลือก และเสนอข่าวสารให้ตรงไปตรงมามากที่สุด และเข้าใจหรือตระหนักถึงความต้องการของมวลชน ผู้รับสาร ซึ่งในทางปฏิบัติ “นายทวาร” มักได้รับคำวิจารณ์เสมอว่า ใช้หน้าที่ควบคุม (control) ข่าวสารมากเกินไปจนกระทั่งมีคำกล่าวว่า ข่าว คือ สิ่งที่บรรณาธิการหรือนักข่าวต้องการให้เห็นหรือประดิษฐ์ขึ้น

หน้าที่ของเขาเหล่านี้ ไม่เพียงแต่เลือกหรือปฏิเสธสารต่าง ๆ ที่เข้ามาเท่านั้น เขายังทำหน้าที่จัดสารนั้น ๆ ให้อยู่ในรูปที่เขาต้องการ ตลอดจนกำหนดการนำเสนอข่าวสาร เวลาหนึ่งเหี่ยวสารนั้นไว้ หรือเสนอสารทั้งหมดซ้ำ ๆ กัน หรือเลือกเสนอบางส่วนเท่านั้น

สำหรับในวงการสื่อสารมวลชน ผู้เฝ้าประตูจะหมายถึงบรรณาธิการและนักข่าวตามสำนักพิมพ์หรือสถานีวิทยุกระจายเสียง ซึ่งทำหน้าที่ตรวจสอบ คัดเลือก เรียบเรียงข่าวสารเพื่อเสนอให้ประชาชนทราบ ทั้งบรรณาธิการและนักข่าวจึงอยู่ในฐานะที่จะควบคุมข่าวสารต่าง ๆ ที่จะผ่านไปยังประชาชนทั่วไป โดยอาศัยวิธีการคัดเลือกและเรียบเรียงข่าว การตบแต่งและจัดหน้าหนังสือพิมพ์ ตลอดจนการกำหนดเวลาเสนอข่าวสาร และการลำดับความสำคัญของข่าว

อย่างไรก็ตามการคัดเลือกข่าวของบรรณาธิการนั้น ไม่สามารถที่จะกำหนดแน่นอนได้ ขึ้นอยู่กับปัจจัย 5 ประการ คือ

1. หลักที่ยึดถือในการบริหาร
2. มุมมองและนิสัยของคนนั้น คือ มองผู้อ่านว่าผู้อ่านต้องการอะไร และมีความปรารถนาอย่างไร
3. ค่านิยมที่ยึดถือในองค์กรที่มีความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ มีมาตรฐานทางด้านความยุติธรรมและเป็นที่ยอมรับในวงวิชาชีพนั้น คือเขาจะเป็นผู้ตัดสินว่าอะไรที่ผู้อ่านในหมู่คณะของเขาควรจะได้รู้
4. การประเมินคุณค่าของข่าวสารจากการแข่งขันของสื่ออื่น ๆ
5. ค่านิยมส่วนตัวและนิสัยแปลก ๆ ของบรรณาธิการ เช่น ถ้าบรรณาธิการกลัวหรือไม่ชอบอะไรบางอย่าง เขาจะไม่อนุญาตให้สิ่งที่เขาไม่ชอบปรากฏอยู่ในข่าว หรือตีพิมพ์บนหนังสือพิมพ์เด็ดขาด ในขณะที่บรรณาธิการคนนั้นปฏิบัติหน้าที่อยู่

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยเรื่องเวลา และเนื้อที่ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจของบรรณาธิการว่า การเปลี่ยน การตัดสินใจเพื่อจะได้ให้ข่าวสารซึ่งดีกว่าเดิมจะทำให้เสียเวลา และเงินอีกเท่าไร ซึ่งมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเช่นกัน

ด้วยคุณลักษณะของสื่อโทรทัศน์ที่สามารถเห็นทั้งภาพและได้ยินเสียง (visual culture) จึงทำให้การรับสารของผู้ชมและความน่าเชื่อถือในข้อมูล ยิ่งง่ายมาก ง่ายกว่าวิทยุเสียด้วยซ้ำ ถ้าเรามองไปสอดคล้องกับสุภาษิตไทยที่ว่า สิบปากว่า ไม่เท่าตาเห็น ก็คงจะเห็นว่าการต่าง ๆ ทางโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อผู้รับสารมาก ไม่เว้นแม้แต่รายการข่าวทางโทรทัศน์ด้วย คุณลักษณะของสื่อโทรทัศน์ ที่มาเร็ว แรง เห็นทั้งภาพพร้อมกับเสียง เข้าถึงทุกครัวเรือน กอปรกับความสอดคล้องกับบริบททางวัฒนธรรมการสื่อสารของคนไทย ความอันตรายจึงอยู่ที่การได้รับข้อมูลนั้น ๆ ของผู้รับสารโดยไม่มีกรลั่นกรอง หรือกลั่นกรองน้อย หากมองในด้านเนื้อหาที่

นำเสนอผ่านสื่อ สื่อจึงทำหน้าที่เป็นผู้รักษาช่องทางข่าวสาร(gatekeeper) ซึ่งกาลตุงและรุจได้เน้นถึงความสำคัญของผู้รักษาช่องทางข่าวสาร ในเรื่องวิถีคิด การรับรู้ การมองโลกของนักสื่อสารมวลชน เช่น ภูมิหลัง ชนชั้น ล้วนมีผลต่อกระบวนการคัดเลือกข่าวสาร เพราะองค์กรสื่อมีกระบวนการทำงานที่ซับซ้อน มีการคัดกรอง เลือกรองหลายขั้นตอน กว่าจะนำออกมาเผยแพร่

การวิเคราะห์พฤติกรรมของสื่อผู้ทำหน้าที่รักษาช่องทางข่าวสาร (gatekeeper) ส่วนมากเน้นที่การเลือกและตัดทอนข่าวสาร ผลวิเคราะห์ที่สำคัญพบว่าบรรณาธิการและนักข่าวทั่วไปเลือกเสนอข่าวสารโดยที่มีได้คำนึงถึงประชาชนผู้รับสารเท่าไรนัก แม้จะได้ตระหนักถึงความต้องการ และความสนใจของผู้อ่านและผู้ฟังบ้าง แต่ยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนอยู่มาก การเลือกเสนอข่าวสารทางหน้าหนังสือพิมพ์ หรือวิทยุโทรทัศน์ จึงขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของบรรณาธิการ และนักข่าวว่ามีความเหมาะสมเพียงใด และจะเป็นที่สนใจแก่ประชาชนหรือไม่ ส่วนข่าวสารที่คนต้องการหรือสนใจจริง ๆ นั้น อาจไม่มีโอกาสปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือโทรทัศน์ก็ได้ ด้วยเหตุนี้จึงมีคำพังเพยกล่าวว่า “ข่าว” ก็คือสิ่งที่บรรณาธิการ หรือนักข่าวสร้างขึ้น และเผยแพร่ทางสื่อมวลชน

ถ้าพิจารณากันตามเนื้อหาแล้ว การค้นพบข้างบนนี้มีส่วนเป็นจริงอยู่มากในวงการหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนอย่างอื่น โดยเฉพาะในประเทศที่กำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทยเราด้วย สื่อมวลชนมักมักจะกล่าวว่าการนำเสนอข่าวสารเป็นไปเพื่อสนองตอบความต้องการของมวลชน แต่อันที่จริงแล้วดูเหมือนว่าจะเป็นคำขวัญและคำแก้ตัวหรือเหตุผลที่เลื่อนลอยของบุคคลในวงการสื่อสารมวลชนมากกว่า ในทางปฏิบัติจริง ๆ แล้ว ทำได้ยากมาก

จากแนวคิดทฤษฎีการคัดเลือกและกรองข่าวสารนี้ จึงทำให้ผู้ศึกษาสนใจกลยุทธ์การพัฒนาข่าวในประเทศของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ในฐานะสถานีโทรทัศน์ที่มีภารกิจหลักในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ เสริมสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาล กองทัพ และประชาชน ซึ่งได้ดำเนินงานมาเป็นเวลา 52 ปี จนกระทั่งปัจจุบันที่โลกเข้าสู่ยุคข้อมูลข่าวสารไร้พรมแดน และมีการแข่งขันของสื่อในแขนงต่าง ๆ อย่างรุนแรงมากขึ้น ทำให้หลายฝ่ายตั้งข้อสงสัยว่าทิศทางและบทบาทของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ควรจะทำหน้าที่อย่างไร ระหว่างการทำหน้าที่ในฐานะสื่อของกองทัพ กับความเป็นสื่อมวลชนโดยนำแนวคิดในเรื่องการทำหน้าที่ปิด เปิดข่าวสาร มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์ กรณีในการตัดสินใจคัดเลือกข่าว โดยบรรณาธิการ และผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง ในฐานะผู้มีส่วนในการคัดเลือกตรวจสอบ และเรียบเรียงข่าวสารก่อนที่ตัวสารหรือข่าวนั้น ๆ จะนำเสนอต่อประชาชน ในรายการข่าวประจำวันของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก รวมถึงการตรวจสอบดูว่าในทางปฏิบัติ บรรณาธิการและผู้สื่อข่าวมีอำนาจเต็มในการคัดเลือกข่าวจริงหรือไม่ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการพัฒนาข่าวในประเทศอย่างไร และ

กระบวนการเผยแพร่ข่าวของสถานี่ว่าจริง ๆ แล้ว ข่าวที่นำเสนอทางสถานี่วิทยุโทรทัศน์กองทัพบก มีคุณค่าหรือเนื้อหาที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้รับสารหรือไม่ การทำหน้าที่สื่อของกองทัพ ได้คำนึงถึงความต้องการของผู้รับสารอย่างไร

อย่างไรก็ตาม ในการพัฒนางานข่าวในประเทศของสถานี่วิทยุโทรทัศน์กองทัพบก นอกจากบรรณาธิการและผู้สื่อข่าวในฐานะผู้มีส่วนในการคัดเลือกตรวจสอบ และเรียบเรียง ข่าวสารก่อนที่ตัวสารหรือข่าวนั้น ๆ จะนำเสนอต่อประชาชน ในรายการข่าวประจำวันของสถานี่วิทยุโทรทัศน์กองทัพบกแล้ว ยังมีนายทหารระดับพันเอก จนถึงระดับพลเอก เป็นผู้สั่งการ หรือเป็นผู้ นำในการคัดเลือกตรวจสอบ รวมถึงการพัฒนางานข่าวเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่กำหนดไว้ โดยผู้นำจะมีระยะเวลามาช่วยราชการตามวาระส่วนใหญ่เฉลี่ยอยู่คราวละไม่ถึง 2 ปี จึงทำให้การ ดำเนินงานข่าวในประเทศเกิดปัญหา และอุปสรรคอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้ผู้นำในระดับต่าง ๆ จึง ควรมีความเข้าใจในการดำเนินการตามระเบียบแบบแผนขององค์การ มีการสื่อความหมายที่เป็น ระบบในหน่วยงาน และวิธีการดำเนินงานต่าง ๆ ตามขั้นตอน รวมทั้งมีพฤติกรรมที่แสดงออก เป็นไปในลักษณะเป็นมิตร ใ้วางใจ ให้การสนับสนุนและให้ความอบอุ่น สนใจในความสัมพันธ์ ของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้การพัฒนางานข่าวในประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และก้าวหน้าต่อไปในอนาคต จึงได้นำทฤษฎีภาวะผู้นำ PM มาเป็นกรอบในการวิเคราะห์

ทฤษฎีภาวะผู้นำ PM

ทั้งนี้ทฤษฎีภาวะผู้นำ PM มีแนวคิดที่ว่า ผู้นำมีหน้าที่ทำให้กลุ่มประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมาย เป็นผู้แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น และเป็นผู้สนับสนุนให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในกลุ่ม แนวคิดตามทฤษฎีนี้ แบ่งพฤติกรรมผู้นำออกเป็นสองด้าน คือ

1. พฤติกรรมด้านมุ่งเน้นความสำเร็จของงานและเป้าหมายของกลุ่ม หรือเรียกว่า พฤติกรรมมุ่งเน้นผลงาน (P behavior หรือ Performance)
2. พฤติกรรมด้านมุ่งเน้นการรักษาสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม หรือเรียกว่า พฤติกรรมมุ่งเน้นสัมพันธ์ภาพ (M behavior หรือ Maintenance)

โดยที่ผู้นำทุกคนจะประกอบไปด้วยทั้งพฤติกรรม P และพฤติกรรม M ในปริมาณที่ แตกต่างกัน จากองค์ประกอบทั้ง 2 ด้าน Misumi ได้แบ่งภาวะผู้นำออกเป็น 4 แบบ คือ

1. ภาวะผู้นำแบบ PM คือ ผู้ที่มีคะแนนพฤติกรรมด้าน P และ M สูงกว่าค่าเฉลี่ยของ กลุ่มในพฤติกรรมแต่ละด้าน ซึ่งหมายถึง เป็นผู้มีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นผลงานสูง และมุ่งเน้น สัมพันธ์ภาพสูง

2. ภาวะผู้นำแบบ P คือ ผู้ที่มีคะแนนพฤติกรรมด้าน P สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ในพฤติกรรมด้าน P และมีคะแนนพฤติกรรมด้าน M ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มในพฤติกรรมด้าน M ซึ่งหมายถึงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นผลงานสูงและมุ่งเน้นสัมพันธภาพต่ำ

3. ภาวะผู้นำแบบ M คือ ผู้ที่มีคะแนนพฤติกรรมด้าน M สูงกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ในพฤติกรรมด้าน M และมีคะแนนพฤติกรรมด้าน P ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มในพฤติกรรมด้าน P ซึ่งหมายถึงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นสัมพันธภาพของกลุ่มสูงและมีพฤติกรรมมุ่งเน้นผลงานต่ำ

4. ภาวะผู้นำแบบ PM คือ ผู้ที่มีคะแนนพฤติกรรมด้าน P และ M ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มในทั้งสองด้าน ซึ่งหมายถึงเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมที่มุ่งเน้นผลงานและมุ่งเน้นสัมพันธภาพของกลุ่มต่ำ

Misumi และคณะ (Misumi, Hiroinichi, Yoshida, Emiko & Yasushi, 1990) ได้ศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำ PM ในประเทศญี่ปุ่นเป็นเวลามากกว่า 20 ปี ในสถาบันต่าง ๆ เช่น โรงเรียน โรงงานอุตสาหกรรม เหมืองถ่านหิน เจ้าหน้าที่รัฐบาล บริษัทประกันภัย ธนาคาร พนักงานการรถไฟ อุตสาหกรรมเคมี สถาบันการขับรถ ฯลฯ จากการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำตามทฤษฎี PM มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานของกลุ่ม อัตราการประสบอุบัติเหตุ การทำงานเป็นทีม การติดต่อสื่อสาร สุขภาพจิต ขวัญ และความพึงพอใจในการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา การเลื่อนตำแหน่ง และความผูกพันกับองค์กร

จากการศึกษาเหล่านี้ Misumi และคณะ ได้ข้อสรุปว่า ภาวะผู้นำที่ทำให้กลุ่มมีประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบ PM และภาวะที่กลุ่มมีประสิทธิภาพต่ำสุดได้แก่ ภาวะผู้นำแบบ PM โดยที่ภาวะผู้นำแบบ P และ M จะมีผลงานของกลุ่มอยู่ระหว่าง ภาวะผู้นำแบบ PM และ PM หากลักษณะงานเป็นงานในช่วงสั้น ภาวะผู้นำแบบ P จะทำให้ผลงานของกลุ่มดีกว่า ภาวะผู้นำแบบ M แต่ถ้าเป็นงานที่ต้องใช้ระยะเวลา หรือเป็นงานค่อนข้างถาวร ภาวะผู้นำแบบ M จะทำให้ผลงานของกลุ่มดีกว่าภาวะผู้นำแบบ P โดยที่ประสิทธิภาพของผลงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมด้านใดด้านหนึ่ง แต่เป็นผลมาจากการผสมผสานกันระหว่างพฤติกรรมทั้งสองด้าน

แนวคิดหลักของทฤษฎีนี้เป็นความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำกับประสิทธิภาพของกลุ่ม ซึ่งเชื่อว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ คือ ผู้นำที่ทำให้กลุ่มเกิดประสิทธิภาพ อันจะนำไปสู่ประสิทธิภาพขององค์กร นอกจากนี้ Misumi และคณะ ยังให้ข้อคิดเห็นว่า ภาวะผู้นำเป็นรูปแบบพฤติกรรมที่รวมปัจจัยส่วนบุคคล และไม่ได้กำหนดบุคลิกภาพของผู้นำที่ตายตัว รูปแบบของภาวะผู้นำสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลเวลาและสถานการณ์ (Misumi, Hiroinichi, Yoshida, Emiko & Yasushi, 1990) ซึ่งขึ้นอยู่กับเป้าหมายทางการบริหารด้วย ถ้าเป้าหมายทางการบริหารคือความสำเร็จของงาน ผู้นำมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมด้านมุ่งความสำเร็จของผลงาน แต่ถ้า

เป้าหมายคือ การรักษาสัมพันธภาพของกลุ่ม ผู้นำมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมด้านมุ่งความสำเร็จของการรักษาสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกภายในกลุ่ม (Bass, Drenth & Weissenberg, 1987, p. 226)

จากทฤษฎีภาวะผู้นำ PM นี้ เป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญต่อการอธิบายในเรื่องภาวะผู้นำในการทำหน้าที่สื่อมวลชน ที่สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการบริหาร และพัฒนาการดำเนินงานข่าวในประเทศของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ที่พบอุปสรรคจากการเปลี่ยนแปลงนโยบายไปพร้อม ๆ กับการเปลี่ยนแปลงผู้นำ ซึ่งผู้นำที่เป็นทหารอาชีพเมื่อถูกเปลี่ยนบทบาทให้มาเป็นผู้นำด้านงานข่าวมักจะติดอยู่กับการบริหารงานแบบ Top down สั่งการจากบนสู่ล่าง ซึ่งเป็นอุปสรรคในการทำงานข่าว ทำให้เกิดไม่มีความคล่องตัวจนกลายเป็นการทำงานแบบเผด็จการ ขณะที่งานข่าวจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย หลายแผนก ซึ่งมีขั้นตอนกระบวนการผลิตข่าว ดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ฉะนั้นบทบาทของผู้นำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้งานข่าวมีประสิทธิภาพ

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา “กลยุทธ์การพัฒนางานข่าวในประเทศของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก” ครั้งนี้ นอกจากจะใช้แนวคิดทฤษฎีข้างต้นสำหรับสร้างกรอบแนวคิดและอธิบายปรากฏการณ์แล้ว ผู้ศึกษายังได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการบริหาร และพัฒนางานข่าว ดังต่อไปนี้

คณิต เจริญสุข (2547) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานข่าวโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะเกณฑ์และกระบวนการคัดเลือกข่าวภาคหลัก 19.30 น. ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นในการบริหารงานข่าวโทรทัศน์ ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. รวมทั้งเพื่อศึกษาเกณฑ์การคัดเลือกข่าวและกระบวนการคัดเลือกข่าวภาคหลัก 19.30 น. ช่วงวันจันทร์ - ศุกร์ ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.

การศึกษานี้ใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Approach) โดยอาศัยข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – Dept Interview) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการคัดเลือกข่าวโทรทัศน์ภาค 19.30 น. ในช่วงวันจันทร์ – ศุกร์ ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีการกำหนดเพียงหัวข้อสัมภาษณ์ (Interview Guide) และการบันทึกเทปเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล รวมทั้งการเก็บรวบรวมข้อมูลประเภทเอกสาร เพื่อนำมาใช้ประกอบในการวิเคราะห์

ผลการศึกษาด้านสายงานการบริหารงานข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท. พบว่า มีหัวหน้าฝ่ายข่าวเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในการบริหาร ภายใต้นโยบายในการนำเสนอข่าวด้วย “การชี้นำสังคมในเชิงสร้างสรรค์” ส่วนในด้านโครงสร้างและส่วนประกอบของข่าวภาคหลัก 19.30 น.หรือรายการระเบียงข่าว พบว่า เป็นรายการข่าวเชิงวาทิต์เน้นสาระบันเทิง ซึ่งประกอบด้วย 4 ช่วง คือ ระเบียงข่าว 3 และคอลัมภ์พิเศษประจำวัน, ข่าวกีฬา, คอลัมภ์เก็บตก และข่าวในพระราชสำนัก สำหรับด้านปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเกณฑ์การคัดเลือกข่าวภาคหลัก 19.30 น. พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อเกณฑ์การคัดเลือกข่าวโทรทัศน์ ประกอบด้วย 2 ส่วน ที่ส่งผลกระทบต่อเท่า ๆ กัน คือ ปัจจัยภายใน ซึ่งประกอบด้วย นโยบายของสถานี รูปแบบการนำเสนอของสถานี คุณค่าความเป็นข่าว และบรรณาธิการ กับปัจจัยภายนอก ซึ่งประกอบด้วยสถานการณ์สำคัญ สภาวะการเปลี่ยนแปลงทางลักษณะการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งสภาวะการแข่งขันระหว่างสถานี

ในด้านเกณฑ์การคัดเลือกข่าวภาคหลัก 19.30 น. พบว่าในแต่ละช่วง การคัดเลือกเนื้อหาและภาพข่าวมีการใช้หลักการที่ใกล้เคียงกัน คือ คัดเลือกข่าวที่มีความเป็น Soft News ทันสถานการณ์ ให้ประโยชน์กับผู้ชมในด้านต่าง ๆ ซึ่งเป็นเรื่องใกล้ตัว มีความหลากหลาย มีมุมมองที่แปลกใหม่ เน้นให้เกิดความสัมพันธ์ในครอบครัว และภาพข่าวที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่จะนำเสนอ สะท้อนอารมณ์ความรู้สึก และสื่อความหมายของข่าวได้เป็นอย่างดี ส่วนสายข่าวในพระราชสำนักมีเกณฑ์การคัดเลือกที่ตายตัว โดยต้องทำการออกอากาศทั้งหมดและข่าวต่างประเทศ ที่มีลักษณะเป็นข่าวสำเร็จรูป (Package News) ซึ่งสำนักข่าวต่างประเทศคัดเลือกส่งมาให้

ด้านกระบวนการคัดเลือกข่าวภาคหลัก 19.30 น. พบว่า ประกอบด้วย 5 ขั้นตอนที่สำคัญ ซึ่งได้แก่ ขั้นตอนการเลือกรื่องที่จะทำขั้นตอนการสื่อข่าวและผลิตข่าว ขั้นตอนการคัดเลือกและปรับเนื้อหา ขั้นตอนการตัดต่อ และท้ายสุดในขั้นตอนการตรวจสอบ ซึ่งในแต่ละขั้นจะมีผู้ใช้เกณฑ์การคัดเลือกข่าวภาคหลักที่แตกต่างกัน โดยที่ขั้นตอนการสื่อข่าวและผลิตข่าว และขั้นตอนการคัดเลือกและปรับเนื้อหา จะเป็นขั้นตอนที่ผู้คัดเลือกและกรองข่าวสารซึ่งได้แก่ ผู้สื่อข่าว ช่างภาพ รวมทั้งผู้ผลิตรายการระเบียงข่าว เข้าไปมีบทบาทในการคัดเลือกข่าวมากที่สุด

ชิตพันธ์ วงษ์ไทย (2548) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวัฒนธรรมองค์การในการนำเสนอข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5” การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายในการศึกษาลักษณะวัฒนธรรมองค์การและแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรด้านการนำเสนอข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 โดยใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานในลักษณะเจาะจงจากนั้นนำข้อมูลที่ได้

ได้มาวิเคราะห์และสรุปผลการศึกษา ซึ่งพบว่าลักษณะวัฒนธรรมองค์การ เป็นการปฏิบัติงานที่มีระเบียบแบบแผน เป็นแบบราชการทหารอำนาจการสั่งการและการบังคับบัญชา แบบ Top down จากบนสู่ล่าง ผู้บริหารเปลี่ยนแปลงบ่อยครั้งนโยบายไม่แน่นอนทำให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานชาวเกิดความสับสน ทำให้ขาดแรงจูงใจในการสร้างสรรค์งานข่าว สำหรับแนวทางการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการนำเสนอข่าว พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับวิธีการของผู้บริหารแต่ละคนโดยมีกฎระเบียบเป็นอุปสรรค การมีส่วนร่วมโดยมากเป็นลักษณะแบบสั่งการยังขาดการมีส่วนร่วมในการบริหารการนำเสนอข่าว และการเปิดกว้างในการระดมความคิดเห็น ต้องเปิดเสรีทางความคิดเพื่อให้เกิดพลังสร้างสรรค์ในการผลิตข่าว ปลูกฝังจิตสำนึกแก่บุคลากรให้เกิดความรักในองค์การความรับผิดชอบร่วมต่อหน้าที่สื่อมวลชนและการทำงานแบบทีมเวิร์ค รวมเป็นหนึ่งเดียว พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดการแข่งขันผลิตงานข่าวและสนับสนุนบุคลากรที่มีคุณภาพ ให้เกิดแรงจูงใจในการสร้างผลงาน

อรนุช เลิศจรรยาวัักษ์ (2531) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “รายงานการวิจัยเรื่อง โทรทัศน์ : วิธีคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าวโทรทัศน์” พบว่าวิธีการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าวขึ้นอยู่กับหัวหน้าฝ่ายข่าว และบรรณาธิการข่าวเป็นสำคัญ หัวหน้าฝ่ายและบรรณาธิการข่าวจะยึดหลักการบริหารงานวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ เป็นแนวทางในการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญ การจัดทำวาระประเด็นสำคัญของข่าว (agenda setting) ข่าวพระราชกรณียกิจอยู่ในลำดับแรก ลำดับรองลงมาคือ ข่าวรัฐบาล เน้นความสำคัญที่ตัวบุคคลในวงการบริหารและกิจการทหาร สำหรับข่าวรัฐบาลนี้ สถานีโทรทัศน์ทั้งสามสถานีให้เวลากับข่าวรัฐบาลมากที่สุด ประเด็นสำคัญของข่าวการเมืองถูกตัดไว้เป็นลำดับที่สาม ข่าวเศรษฐกิจ การเกษตร อนามัย อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย การศึกษา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ปัญหาการว่างงานถูกจัดไว้ลำดับที่สี่

สมบัติ สนธิธรรมาภรณ์ (2539) ได้ศึกษาเรื่อง “วิเคราะห์เนื้อหาข่าวและปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวและจัดลำดับความสำคัญของข่าว” ศึกษาเฉพาะข่าวทางวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย และสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ผลการศึกษาพบว่า สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 นำเสนอข่าวการเมืองมากที่สุด เน้นการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นในส่วนกลางมากกว่าในส่วนภูมิภาค ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อการคัดเลือกข่าวพบว่าบรรณาธิการของสถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทยช่อง 11 ให้ความสำคัญในเรื่องคุณค่าของข่าวมากที่สุด

นิลาวัณย์ พาณิชย์รุ่งเรือง (2540) ได้ศึกษาเรื่อง “ความน่าเชื่อถือและความจริงใจของประชาชนในกรุงเทพมหานครที่มีต่อรายการข่าวภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์ทั้ง 5 ช่อง (3, 5, 7, 9, 11)” พบว่า กลุ่มตัวอย่างชอบชมรายการข่าวภาคค่ำของช่อง 7 มากที่สุด รองลงมาคือช่อง 3

ช่อง 5 ช่อง 9 และช่อง 11 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา ที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความเชื่อถือและความพึงพอใจที่มีต่อรายการข่าวภาคค่ำ ในขณะที่อาชีพ ที่แตกต่างกันมีผลต่อความน่าเชื่อถือ แต่ไม่มีผลต่อความพึงพอใจ

สรัญญา ยุทธสารประสิทธิ์ (2542) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การกระบวนการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าวโทรทัศน์ภาคค่ำของสถานีโทรทัศน์สีกองทัพบก ช่อง 5 และ สถานีโทรทัศน์ไอทีวี” เปรียบเทียบอธิบายการผลิตข่าว กระบวนการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญ ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะการบริหารและลักษณะองค์กรที่ต่างกัน มีผลทำให้นโยบายการผลิตข่าวของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 และสถานีโทรทัศน์ไอทีวี แตกต่าง กัน เนื่องจากสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 มีการบริหารเป็นแบบราชการ ซึ่งต่างจาก สถานีโทรทัศน์ไอทีวี ซึ่งมีการบริหารงานเป็นแบบเอกชน จึงมุ่งเน้นข่าวที่มีชีวิตชีวา มีสีสัน เป็นข่าว ที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชนและความสนใจของประชาชน การเสนอข่าวจะสะท้อนให้เห็นถึงสภาพของสังคมในขณะนั้น เสนอข่าวให้มีความน่าสนใจและไม่กระทบกระเทือนต่อข้อเท็จจริง นอกจากนี้ยังพบว่า นโยบายการผลิตข่าวที่ต่างกัน มีผลทำให้กระบวนการคัดเลือกและจัดลำดับความสำคัญของข่าวภาคค่ำที่แตกต่างกันด้วย

สาธิต ชัยพันธ์ (2544) ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานข่าวโทรทัศน์ : ข่าว 9 อ.ส.ม.ท.” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยแวดล้อมภายในที่ส่งผลต่อการบริหารงานข่าวมากที่สุด ปัจจัยการจัดการ และปัจจัยความเป็นวิชาชีพ ส่วนปัจจัยทางเทคนิคหรือเทคโนโลยีนั้น ยังส่งผลต่อการบริหารงานไม่มากเท่าสองปัจจัยแรก สำหรับปัจจัยแวดล้อมภายนอก 8 ปัจจัย อันได้แก่ 1. ปัจจัยเหตุการณ์ข้อมูลข่าวสาร และกระแสวัฒนธรรม 2. ปัจจัยควบคุมทางด้านกฎหมาย และการเมือง 3. ปัจจัยสื่อมวลชนคู่แข่ง 4. ปัจจัยสำนักข่าว 5. ปัจจัยรายได้จากโฆษณา 6. ปัจจัยความเป็นเจ้าของสถานีสื่อ 7. ปัจจัยสภาพแรงงาน/สมาคมวิชาชีพ และ 8. ปัจจัยความสนใจและความต้องการของผู้ดูพบว่าปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารงานข่าวปัจจุบันอย่างมากคือ ปัจจัยเหตุการณ์และกระแสวัฒนธรรมสถานีโทรทัศน์คู่แข่ง ความนิยมของผู้ดูที่มีต่อรายการอันส่งผลต่อรายได้โฆษณา ปัจจัยสภาพแรงงานส่งผลต่อการบริหารงานข่าวน้อย สำหรับอนาคต ปัจจัยที่จะส่งผลต่อการบริหารงานข่าวเป็นอย่างมาก คือปัจจัยการควบคุมทางกฎหมายและการเมือง ทางสังคม

ดวงทิพย์ วรพันธ์ (2532) ศึกษาเรื่อง “รายงานการวิจัยเรื่อง ข่าวโทรทัศน์ : สภาพแวดล้อมไทย วิธีการแพร่กระจายและการรับรู้” ซึ่งพบว่าสภาพแวดล้อมสังคมไทยที่มีผลต่อการเสนอข่าวโทรทัศน์ประจำวันอย่างใกล้ชิด ทำให้ข่าวโทรทัศน์ทุกสถานีมีลักษณะเนื้อหา คล้ายคลึงกันในด้านเดียวตามนโยบาย นอกจากนี้ยังพบว่าการเมือง รายได้จากการโฆษณา การ

เสนอข่าวโทรทัศน์ ความนิยมของผู้ดูมีความสัมพันธ์กันดูจตุกโช่ ข่าวโทรทัศน์เกิด และได้รับความนิยมจากผู้ดูอย่างมากในช่วง 4 ปี ตั้งแต่ปลายปี 2528 จนถึง 2532

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้ศึกษาได้นำมาใช้อ้างอิงคือพฤติกรรมกาารรับชมข่าวของประชาชน ทศนคติของประชาชนที่มีต่อการรับชมข่าว การใช้ประโยชน์จากการรับชมข่าว กระบวนการคัดเลือก และจัดลำดับความสำคัญของข่าว ทั้งนี้เพื่อชี้ให้เห็นว่าประชาชนมีจุดมุ่งหมายหรือมีความคาดหวัง ทศนคติต่อการรับชมข่าวตามสถานีโทรทัศน์ช่องต่าง ๆ อย่างไร และทำไมข่าวของสถานีช่องอื่น ๆ จึงได้รับความนิยม

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่ใกล้เคียงกับเรื่องที่ศึกษาคือ เรื่อง“การบริหารงานข่าวโทรทัศน์ ศึกษาเฉพาะเกณฑ์และกระบวนการคัดเลือกข่าวภาคหลัก 19.30 น. ของสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.” เป็นการศึกษาถึงการบริหารงานข่าวโทรทัศน์ รูปแบบและเนื้อหารายการข่าว นโยบายในการนำเสนอข่าว ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานข่าว กระบวนการคัดเลือก และจัดลำดับความสำคัญของข่าว ของสถานีโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 อ.ส.ม.ท.และจากงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาวัฒนธรรมองค์การในการนำเสนอข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5” เป็นการศึกษาถึงลักษณะวัฒนธรรมองค์การและแนวทางในการสร้างวัฒนธรรมองค์การที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรด้านการนำเสนอข่าวสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ เปรียบเทียบ เพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนางานข่าวในประเทศของสถานีวิทยุโทรทัศน์กองทัพบก ที่มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นสำหรับการศึกษาในครั้งนี้